

ZEMIAKÁRSKY A ZELENINÁRSKY ZVÄZ SR

Kollárova 2, 031 01 Liptovský Mikuláš, Tel./fax: 044 / 55 14 258, e-mail: lpkfm@zppk.sk

Príprava strategického plánu novej SPP: spoločne a odborne

Podpora ovocia a zeleniny v rámci SP

Ing. Jozef Šumichrast, PhD.

03.12. 2020

1

Priebežná správa Revízia výdavkov na pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka hovorí jasne, pridaná hodnota v poľnohospodárstve na hektár pôdy je nízka. Dôvodom je štruktúra poľnohospodárskej produkcie na Slovensku, v ktorej dominuje produkcia s nízkou pridanou hodnotou (obilniny, olejniny) a dlhodobo klesá živočíšna výroba a špecializovaná rastlinná výroba (ovocie, zelenina). Taktiež pridaná hodnota je v porovnaní s EÚ na nízkej úrovni aj v potravinárskom priemysle. Slabo rozvinutý potravinársky priemysel brzdí rozvoj aj primárnej poľnohospodárskej produkcie. Tieto slová presne vystihujú situáciu v zeleninárstve. Zelenina má v EÚ 28 v štruktúre rastlinnej a živočíšnej výroby 13,2 % z celkovej poľnohospodárskej produkcie, na Slovensku je to iba 5,9%. Správa hovorí, že dovoz SR je orientovaný na komodity s vysokou pridanou hodnotou a vývoz na komodity s nízkou pridanou hodnotou.

2

2

Zemiaky

Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 – 2020

„Pre zachovanie cielenej produkčnej výkonnosti počítame s potrebou okolo 230 tisíc ton ročne. Pre zabezpečenie takéhoto objemu je potrebné zatriktívniť pestovanie zemiakov a okrem zastavenia poklesu plôch u existujúcich pestovateľov, rozšíriť pestovanie aj o nové subjekty, a to minimálne na 11 000 ha. Vlastné náklady celkom na 1 ha predstavujú 3 840,09 EUR, čo pri zvýšení zberovej plochy o 743 ha predstavuje 2 853 187 EUR.“

	2013- 2014	2014- 2015	2015- 2016	2016- 2017	2017- 2018
Sebestačnosť SR	55,78	58,99	51,40	60,88	48,20
Sebestačnosť ČR	69,1	79,3	65,6	77,5	78,5

V Českej republike sú zemiaky zaradené medzi citlivé komodity a každý rok ide na ich podporu 135 miliónov českých korún. Od budúceho roka bude v Českej republike platiť aj schéma štátnej pomoci na úrovni ďalších 50 miliónov českých korún.

3

Zemiaky

- Kým v roku 1986 sa zemiaky na Slovensku pozbierali z výmery 60,0 tis. ha, v roku 1995 z výmery 39,9 tis. ha, v roku 2004 z 24,2 tis. ha a v roku 2019 iba z výmery 8,2 tis. ha. Zároveň však vykazovaná spotreba zemiakov ŠÚ SR dokumentuje nízku spotrebu na 1 obyvateľa za rok. Táto od roku 1993 do roku 2019 poklesla o 39,8 % na 53,6 kg, čo predstavuje iba 66,6 % zo zdravotníkmi odporúčanej ročnej dávky.
- V rokoch 2014–2019 sa dosiahla priemerná sebestačnosť v zemiakoch 54,5 % za priemernej spotreby 49,8 kg na obyv. za rok, priemernej produkcie 164,8 tis. t, priemernej úrody z 1 ha 20,73 t/ha, a priemernej zberovej plochy 8,0 tis. ha.
- Na základe východiskových priemerných ukazovateľov, priemernej spotreby za posledných 6 rokov a dosahovanej priemernej úrody z 1 ha, možno odhadovať pre zabezpečenie 80 % sebestačnosti:
 - a) potrebu produkcie v objeme 241,7 tis. ton
 - b) potrebu zberovej plochy 11,7 tis. ha.
- Spotrebiteľské správanie!!! Priemerná úroda z 1 ha 2014–2019 je 20,73 t/ha, profesionálne pestovanie 35 t/ha a viac. Náklady na triedenie, balenie, logistiku,...
- – považujeme za potrebné riešiť:
 - – závlahy: – pre potreby výpočtu zavlažiteľnej výmery je potrebné rátať so 7 násobkom pestovanej plochy, čiže potrebujeme 2.000 ha * 7 = 14.000 ha zavlažiteľnej plochy, na ktorej zemiaky budú rotovať v oševnom postupe. Vzhľadom na vynaložené náklady sa v tomto oševnom postupe môžu a mali by sa pestovať vzhľadom na úspory z rozsahu aj ostatné druhy zeleniny.
 - – technológia: – na 2000 ha je potrebných cca 12 sadzačov, 5 samostatných postrekovačov, 12 t'ahaných dvojriadkových vyorávačov, 12 traktorov o výkone cca 270 HP. V závislosti od technológie zberu bude potrebných cca 20 ks špeciálnych vlečiek
 - – sklady: – na zemiaky sú potrebné špecializované sklady. Na 1 m2 skladovej plochy sa dá skladovať asi 2 tony zemiakov. Na vypestované zemiaky – 76.900 ton bude potrebných 38.450 m2 netto skladovej plochy.
 - – balenie a spracovanie: – technológie na balenie a spracovanie, ideálne riešené v rámci organizácií výrobcov, po vzore schém známych zo zeleniny.

4

Zelenina

Kalendárne roky												
Komodita	2016			2017			2018			2019		
	Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde podľa ŠÚ SR (ha)	Plochy zeleniny podporované v rámci viazaných platieb (ha)	Výmery plôch podporovanej zeleniny prostredníctvom integrovanej produkcie (ha)	Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde podľa ŠÚ SR (ha)	Plochy zeleniny podporované v rámci viazaných platieb (ha)	Výmery plôch podporovanej zeleniny prostredníctvom integrovanej produkcie (ha)	Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde podľa ŠÚ SR (ha)	Plochy zeleniny podporované v rámci viazaných platieb (ha)	Výmery plôch podporovanej zeleniny prostredníctvom integrovanej produkcie (ha)	Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde podľa ŠÚ SR (ha)	Plochy zeleniny podporované v rámci viazaných platieb (ha)	Výmery plôch podporovanej zeleniny prostredníctvom integrovanej produkcie (ha)
Kapusta	457	245,08	64,73	434	154,31	147,43	375	333,93	134,12	425	266,88	116,81
Karfiol	37	25,98	4,76	45	7,15	3	32	29,48	4	29	17,56	0,37
Kel hlávkový	6	5,92		6	4,5		0	8,82		15	20,41	5,72
Kaleráb	37	8,72	10,67	26	14,93	22,49	26	9,29	10,19	19	6,35	7,77
Zeler	27		4,14	18		20,89	31		27,36	36		29,76
Mrkva a karotka	218	116,53	47,78	185	119,14	66,45	277	200,41	60,86	388	228,05	160,33
Petržlen	207	137	46	111	63,46	172,62	228	165,88	216,78	218	183,57	158,77
Červená repa	66	24,24	9,2	87	75,94	17,56	43	29,89	73,49	127	99,39	103,57
Redňovka	27			57			65			287		94,95
Uhorky nakladačky	68	14,41	2,25	72	22,51	10,42	25			68		2,9
Uhorky šalátové	51	4,51	6,17	50	5,7	4,4	52	18,17	3,4	51	5,19	3,09
Meľóny	39	20,91	1,15	33	29,75	4,31	12	28,36	3,2	14	5,57	0,5
Dýľa červená	136	32,67		123	54,99		59	32,02		85	63,57	23,22
Paprika	322	124,13	96,7	312	142,32	123,37	270	206,28	58,51	222	83,92	46,7
Rajčák	677	409,89	141,04	597	87,3	328,17	592	552,35	217,53	480	204,42	193,44
Cibula	850	745,31	394,7	697	415,96	527,9	879	894,79	490,28	1054	960,12	598,28
Cesnak	65	32,74	26,23	74	2,42	36,27	78	86,92	41,27	98	83,61	34,5
Pór	-	0		-	1,8		0	1,79		0		
Salát	19	4,77	1,31	15	0,3	30,5	11	5,39	7,74	5	3,68	
Špenát	125	139,34	102,78	173	105,34	134,29	89	102,5	136,95	174	156,95	89,5
Pazuka	2	-	-	1	-	0,75	0	-	0,63	-	-	-
Hrášok	858		1022,57	1111		973,36	1144		957,45	1048		
Špargľa	194	27,98	18,69	179	41,15	17,49	220	77,22	19,11	239	116,6	19,1
Kukurica cukrová	943		644,45	1110		661,18	1209		748,48	1372		927,71
Čukanka	15	6,24	15,17	13	4,65	6,7	2	6,16	4,89	73		
tekvice	2870	1461,21	1111,72	2664	1521,06	1921,11	2111	4991,74	1576,57	1714	296,66	1870,34
Baklažán	3	1	2,22	5	2,57	2,3	30	3,92	2,99	0		
Ostatná zelenina	69		30	40		0	34			104		
Redkev		48,95	2,47		298,99			190,45	52,62		120	32,38
Repa		1248,22	19,13		1633,17	30,9		1404,83	51,89			1273,97
Hrách sýtny		1,61			12,32			0,93				
Kapusta obľúbená		1,6			0			0				
Zberová plocha zeleniny v ha	8388	6888,98	4026,03	6240	6821,75	5244,36	5974	8992,44	4905,91	7000	2927,6	4519,73
Zberová plocha zeleniny bez tekvice v ha	5518	3427,75	2714,31	5574	3300,67	3323,25	5763	4394,7	3327,34	6626	2631,92	2649,37

5

Zelenina

Kalendárne roky												
Komodita	2016			2017			2018			2019		
	Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde podľa ŠÚ SR (ha)	Plochy zeleniny podporované v rámci viazaných platieb (ha)	Výmery plôch podporovanej zeleniny prostredníctvom integrovanej produkcie (ha)	Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde podľa ŠÚ SR (ha)	Plochy zeleniny podporované v rámci viazaných platieb (ha)	Výmery plôch podporovanej zeleniny prostredníctvom integrovanej produkcie (ha)	Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde podľa ŠÚ SR (ha)	Plochy zeleniny podporované v rámci viazaných platieb (ha)	Výmery plôch podporovanej zeleniny prostredníctvom integrovanej produkcie (ha)	Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde podľa ŠÚ SR (ha)	Plochy zeleniny podporované v rámci viazaných platieb (ha)	Výmery plôch podporovanej zeleniny prostredníctvom integrovanej produkcie (ha)
Zberová plocha zeleniny v ha	8 388,00	6 888,98	4 026,03	6 240,00	6 621,75	5 244,36	5 974,00	8 992,44	4 905,91	7 000,00	2 927,60	4 519,73
Zberová plocha tekvice v ha	2 870,00	1 461,21	1 111,72	2 664,00	1 521,06	1 921,11	2 111,00	4 991,74	1 576,57	374,00	296,66	1 870,34
Zberová plocha zeleniny bez tekvice v ha	5 518,00	3 427,75	2 714,31	3 576,00	3 300,67	2 323,25	3 863,00	4 000,70	3 329,34	6 626,00	2 631,92	2 649,37
z toho Hrášok**	858,00	0,00	1 022,57	1 111,00	0,00	973,36	1 144,00	0,00	957,45	1 048,00	0,00	1 273,97
z toho Kukurica cukrová**	943,00	0,00	644,45	1 110,00	0,00	661,18	1 209,00	0,00	748,48	1 372,00	0,00	927,71
z toho Hrách sýtny***	0,00	1 248,22	0,00	0,00	1 633,17	0,00	0,00	1 404,83	0,00	0,00	0,00	0,00
Platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s veľmi vysokou prídovnosťou /		70,50			113,81			101,87			357,29	
Suma v EUR vyplatená v rámci viazaných platieb - účtová zelenina		485 673,09			776 383,37			916 099,86			1 046 002,20	
Suma v EUR vyplatená v rámci viazaných platieb - tekvica		244 036,72			405 734,11			468 371,77			105 643,51	
Suma v EUR vyplatená v rámci viazaných platieb - bez tekvice		241 636,38			375 649,25			447 688,09			940 358,70	
Platba za integrovanú produkciu v zeleninárstve na pestovanie zeleniny na ornej pôde / ha			416,00			416,00			416,00			515,00
Suma v EUR vyplatená v rámci integrovanej produkcie - účtová			1 674 828,48			2 181 653,76			2 040 858,56			2 327 660,95
Suma v EUR vyplatená v rámci integrovanej produkcie - tekvica			545 675,52			799 181,76			696 685,12			863 235,40
Suma v EUR vyplatená v rámci integrovanej produkcie - bez tekvice			1 129 152,96			1 382 472,00			1 344 173,44			1 364 425,55

* ŠÚ SR vedie štatistiku Hrášku

** Kukurica cukrová nie je podporovaná v rámci viazaných platieb

*** Hrách sýtny bol v roku 2019 bol v rámci viazaných platieb presunutý medzi bieložltovné plodiny

6

6

Zelenina

Komodita	2018			2019		
	Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde podľa ŠÚ SR (ha)	Plochy zeleniny podporené v rámci viazaných platieb (ha)	Výmery plôch podporenej zeleniny prostredníctvom integrovanej produkcie (ha)	Vývoj zberových plôch zeleniny na ornej pôde podľa ŠÚ SR (ha)	Plochy zeleniny podporené v rámci viazaných platieb (ha)	Výmery plôch podporenej zeleniny prostredníctvom integrovanej produkcie (ha)
Zberová plocha zeleniny v ha	5 974,00	8 992,44	4 905,91	7 000,00	2 927,60	4 519,73
Zberová plocha tekvice v ha	211,00	4 597,74	1 578,57	374,00	295,68	1 870,36
Zberová plocha zeleniny bez tekvice v ha	5 763,00	4 394,70	3 327,34	6 626,00	2 631,92	2 649,37
z toho Hrášok*	1 144,00	0,00	957,45	1 048,00	0,00	1 273,97
z toho Kukurica cukrová**	1 209,00	0,00	748,48	1 372,00	0,00	927,71
z toho Hrach siaty***	0,00	1 404,83	0,00	0,00	0,00	0,00
Platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s veľmi vysokou prácnosťou /		101,87			357,29	
Suma v EUR vyplatená v rámci viazaných platieb - všetka zelenina		916 059,86			1 046 002,20	
Suma v EUR vyplatená v rámci viazaných platieb - tekvica		468 371,77			105 643,51	
Suma v EUR vyplatená v rámci viazaných platieb - bez tekvice		447 688,09			940 358,70	
Platba za integrovanú produkciu v zeleninárstve na pestovanie zeleniny na omej pôde / ha			416,00			515,00
Suma v EUR vyplatená v rámci integrovanej produkcie - všetka			2 040 858,56			2 327 660,95
Suma v EUR vyplatená v rámci integrovanej produkcie - tekvica			656 685,12			963 235,40
Suma v EUR vyplatená v rámci integrovanej produkcie - bez tekvice			1 384 173,44			1 364 425,55
* ŠÚ SR vedie Štatistiku Hrášku						
** Kukurica cukrová nie je podporovaná v rámci viazaných platieb						
*** Hrach siaty bol v roku 2018 v rámci viazaných platieb presunutý medzi bielkovinové plodiny						

7

7

Čo by malo byť podporované

Podporu by mali byť vyplácané na také druhy zeleniny, ktoré majú vplyv na zdravú výživu obyvateľstva SR, alebo majú uplatnenie v našom spracovateľskom priemysle.

8

8

SWOT analýza

► Silné stránky

- Kvalita pôdy, rôznych typov umožňuje pestovanie rôznych druh zeleniny a zemiakov
- Vysoká koncentrácia obrábania pôdy, veľkosť parciel, možnosť efektívnej produkcie vo veľkom rozsahu
- Vybudované závlahy, udržateľná dostupnosť závlahovej vody
- Verejná mienka podporujúca domácu produkciu

► Slabé stránky

- Nedostatočné kapacity na spracovanie zeleniny a zemiakov
- Nedostatočné skladové kapacity
- Nedostatok pracovnej sily spojený so zväzujúcou pracovnou legislatívou
- Nedostatočná vnútroštátna podpora
- Nízka motivácia producentov vstupu do sektora
- Podkapitalizovaný sektor
- Rozdrobenosť vlastníctva pôdy brániaca dlhodobým investíciám
- Nesystémová koncepcia hydromeliorácií, nerieši sa samotná potreba rozvoja závlah ale zachrana umierajúceho štátneho podniku Hydromeliorácie
- Koncentrácia obchodných systémov
- Nedostatok strategických a vývojových kapacít

9

SWOT analýza

► Príležitosti

- Skvelá lokalita v strede 100 mil. spotrebiteľského trhu strednej Európy
- Zmena klímy prepisujúca mapu tradičných produkčných lokalít – veľká väčšina poľnej zeleniny a zemiakov sa v EU pestuje bez závlah, na mnohých miestach závlahy buď nie sú dostupné, alebo závisia od podzemnej vody, ktorá je limitovaná.
- Zamerať sa hlavne na našu najväčšiu konkurenčnú výhodu – závlahy. Slovensko je bohaté na vodu, ročne odtečie 12.000 mil. m3 vody bez použitia
- Podporiť budovanie skladov, pozberových, baliacich a spracovateľských kapacít
- Využiť potenciál stredných odborných a vysokých škôl pri výchove pracovnej sily
- Všetkými možnými prostriedkami podporiť vznik a rozvoj organizácií výrobcov
- Vývoj, zavádzanie a podpora spôsobov výroby, ktoré rešpektujú životné prostredie, metód pestovania a výrobných techník šetrných k životnému prostrediu a udržateľného využívania prírodných zdrojov, najmä so zameraním na ochranu vody, pôdy, biodiverzity a iných prírodných zdrojov;
- Uvoľnenie podmienok na trhu práce, hlavne pre jednoduché operácie v sektore
- Zníženie daňového zaťaženia, podpora investícií, zrušenie zdaňovania dotácií
- Podpora malých a mladých, diverzifikácia – predajne s lokálnym potenciálom
- Verejné sklady pre malých a stredných pestovateľov
- Podpora predaja z dvora
- Využívanie moderných technológií, najmä internet vecí, precízne poľnohospodárstvo a prepojenie s tradične silným domácom technickým a priemyselným sektorom

10

SWOT analýza

► Hrozby

- Klimatické zmeny
- Neznáme choroby a škodcovia
- Nedostatok pracovnej sily
- Nedostatok odborných a vývojových ľudských zdrojov (agronóm, poradca)
- Uzavretosť producentských a obchodných systémov
- Dovozy nekvalitnej zeleniny a jej anonymizácia
- Zlá implementácia ekologických opatrení
- Nekoncepčné rozdeľovanie finančných zdrojov

11

Možnosti rozvoja produkcie.

Na domácom trhu vieme byť konkurencieschopní okrem koreňovín aj s produkciou rajčín, uhoriek, papriky, cesnaku, hrášku, či lahôdkovej kukurice. Dôležité je sklbiť potreby spotrebiteľa s produkčnými a geografickými možnosťami na Slovensku.

V poľnej zelenine je veľký priestor pre koreňoviny. Pre menších pestovateľov je zaujímavý rast dopytu po slovenskom cesnaku. Rovnako sa zvyšuje dopyt po šalátoch a kapustovinách. Najbližších 5 rokov ešte porastie dopyt po šalátových uhorkách a paprike.

Pre spracovateľský priemysel je dôležitý špenát a brokolica. V tomto prípade je náročná otázka ekonomiky, najmä výkupnej ceny.

Osobitnou kategóriou sú zemiaky, kde je potrebné investovať do odrodovej skladby a nastaviť pozitívnu komunikáciu na spotrebiteľa, tým sa zvýši pridaná hodnota a rentabilitosť.

12

Produkcia zeleniny a zemiakov je jedným zo základov špeciálnej rastlinnej výroby. Tento segment je práve tou oblasťou, ktorá je pre Slovensko mimoriadne dôležitá. Prináša na vidiek pridanú hodnotu v podobe zamestnanosti a má veľký význam pre zásobovanie obyvateľstva SR vyváženou stravou. V týchto plodinách je preto žiaduci vysoký stupeň sebestačnosti, na jej zabezpečenie máme dostatok pôdy, vody, priaznivé klimatické podmienky. Prax nám ukazuje, že spotrebiteľ má záujem o slovenskú produkciu a jeho dôvera je preto našou motiváciou.

Na rozvinutie produkcie v špeciálnej rastlinnej výrobe je nutné uskutočniť konkrétne kroky, zintenzívniť investičné aktivity a zamerať podporu na stabilizáciu prevádzkovej činnosti a environmentálne požiadavky. My, zástupcovia zeleninárov, navrhujeme:

13

- ▶ Účinná spolupráca MPA RV SR so zväzmi. **Nedostatočná komunikácia s odbornou verejnosťou** spôsobuje zbytočné problémy pri tvorbe legislatívy. **Využívať potenciál Komoditnej rady pre ovocie, zeleninu a zemiaky** ako zdroj dobrých podnetov.
- ▶ Je potrebné **vytvoriť dlhodobú koncepciu rozvoja ŠRV s pravidelným ročným odpočtom.**
- ▶ Presne definovať **pojem špeciálna rastlinná výroba** v legislatíve.
- ▶ Vzhľadom na nízku sebestačnosť v produkcii zemiakov na úrovni 55 percent a predpokladanej úrovne sebestačnosti 45 percent v budúcom roku vidíme ako nevyhnutné zaviesť **program kvality Q SK pre zemiaky**, tak ako je to v ČR.
- ▶ Taktiež pre zeleninu zaviesť **program kvality Q SK pre zeleninu.**
- ▶ Verejné registre pre ŠRV a ich sprístupnenie nielen pre štátne inštitúcie, ale aj pre pestovateľov a verejnosť. **Pre zeleninu nie je register ešte zriadený.** Ich zriadenie a fungovanie navrhujeme podľa českého modelu. Taktiež by mali byť zverejnené úrody jednotlivých pestovateľov, lebo občania majú nárok na informácie, ako a kde boli použité verejné financie. Ani existujúce registre pre ovocinárov a vinohradníkov nie sú v súčasnej dobe dostatočne využívané.
- ▶ Inštitút sezónnej práce pre poľnohospodárov – zriadiť 4. bod, dohodu o vykonaní sezónnej práce v poľnohospodárstve.

14

- ▶ **Inštitút sezónnej práce pre poľnohospodárov** – zriadiť 4. bod, dohodu o vykonaní sezónnej práce v poľnohospodárstve.
- ▶ Viazané priame platby – požadujeme **zachovať úroveň viazaných priamych platieb** minimálne na úrovni roku 2019, logicky rozdeliť druhy ovocia a zeleniny na vysokú prácnosť a veľmi vysokú prácnosť. Hrášok pestovaný na zeleno preradiť zo strukovín medzi zeleninu. Podpora pestovateľov by mala byť podmienená priamym predajom, alebo dodávkou spracovateľovi.
- ▶ Organizácie výrobcov – v roku 2019 mali organizácie výrobcov zeleniny predanú produkciu v sume 43 138 767,63 €, čo bol nárast o 19,77 % v porovnaní s rokom 2018. Pri dobre nastavených podmienkach je predpoklad rastu počtu členov Organizácií výrobcov ročne, zvýšenie produkcie ovocia a zeleniny a aj vznik nových Organizácií výrobcov. Navrhujeme spolufinancovanie čistých výnosov z predaja produktov alebo skupiny výrobkov na úrovni cca 5 percent – **notifikovaná štátna pomoc pre členov organizácie výrobcov**. Výhodou je vstup nových členov do rozbehnutého systému, existencia technického a technologického vybavenia a vybudované dodávateľsko-odberateľské vzťahy.
- ▶ Zakryté plochy zvyšujú udržateľnosť pestovania, zvyšujú celoročnú konkurencieschopnosť, zlepšujú hospodárenie s vodou a s pôdou. Na Slovensku možný nárast zakrytých plôch o 30 až 40 hektárov, ale pre zakryté plochy chýbajú dotačné schémy. Zakryté plochy sú z hľadiska produkcie zeleniny i zamestnanosti na vidieku veľmi dôležité. Na sto hektárov zamestná klasická rastlinná výroba priemerne 2,5 človeka, ale na tú istú plochu v skleníkoch potrebujete 1 000 až 1 500 ľudí vrátane pozberovej úpravy. **Zaviesť dotačné schémy pre zakryté plochy** podľa modelu Českej republiky na úrovni cca 10.000 EUR na ha a **zaradiť zakryté plochy do opatrenia Zelená nafta**.

Na Slovensku máme o 60 percent nižšie zaťaženie pôdy, vody aj ovzdušia chemickými látkami ako priemer EÚ. Preto navrhujeme **pri tvorbe legislatívy vychádzať zo zaťaženia na jednotku plochy**.

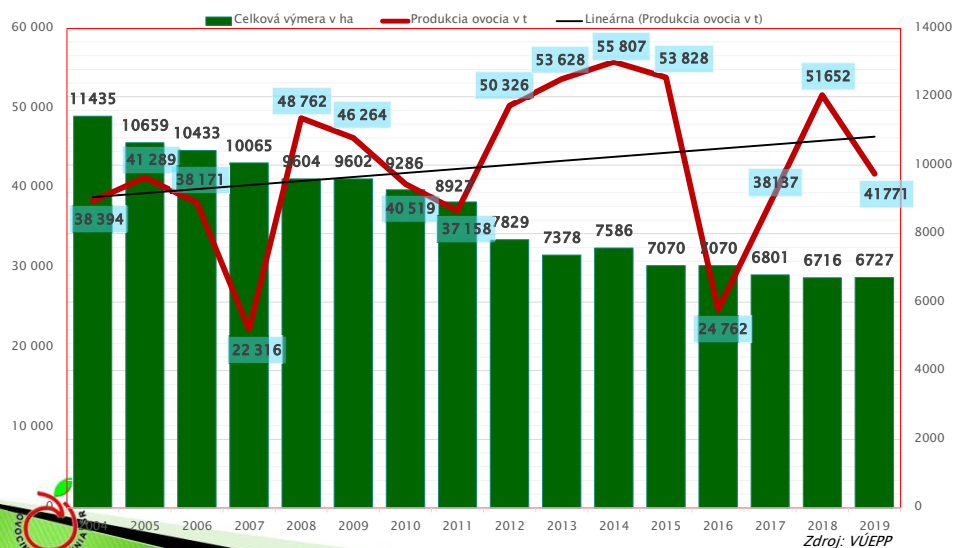
15

- ▶ **Integrovaná produkcia** - predstavuje 1. stupeň ekologického pestovania, aktuálne nastavenie podmienok spôsobilo, že pestovatelia stratili záujem o tento spôsob pestovania, čo spôsobilo pokles výmerov plôch zeleniny, sádov a aj vinogradov. Jedná sa pritom o veľmi progresívny spôsob pestovania, zaujímavý pre pestovateľa aj pre spotrebiteľa. Je potrebné **nastaviť podmienky tak, aby Integrovaná produkcia bola prínosom pre životné prostredie, spotrebiteľa a atraktívna pre pestovateľa**.
- ▶ **Ekologické poľnohospodárstvo** – nemalo by slúžiť len na čerpanie dotácií, ale vytvárať aj produkciu. Napr. v ovocinárstve je 30 percent plôch sádov evidovaných v ekologickom poľnohospodárstve, ale úrody nedosahujú ani 2 percentá celoštátneho priemeru úrod. V zelenine, keďže neexistuje register, nemáme údaje. Podporujeme ekologické poľnohospodárstvo, ale musí slúžiť na produkciu, pre spotrebiteľa.
- ▶ **Zrovnanie DPH na všetky druhy ovocia, zeleniny a hrozna**.
- ▶ Výzvy na podporu špeciálnej rastlinnej výroby.
- ▶ Nevyhnutná je **podpora spracovateľského priemyslu, rozšírenie a modernizácia spracovateľských technológií, mraziarní a konzervární**. Aj vzhľadom na aktuálnu situáciu sú potrebné investície do hygienických slučiek (bezpečnosť pred šírením infekčných ochorení – šatne,...) a investície do spracovateľskej technológie za účelom minimalizovania kontaktu pracovníkov s produktom.
- ▶ **Vypísanie nových výziev na závlahy**. Pre ŠRV vytvoriť špeciálne podmienky – aj vrtanie studní, vodozádržné opatrenia a zjednodušenie legislatívneho procesu vodoprávneho konania s MŽP SR.

16

Ovocinárstvo na Slovensku

Prehľad produkcie ovocia a stavu výmer na SR za roky 2004-2019

17

Ovocinárstvo na Slovensku

18

**Význam strategického plánu
= sebestačnost' Slovenska**

**5 000 ha sádov
200 000 ton ovocia**

19

**Význam strategického plánu
= sebestačnost' Slovenska**

začnime jablkami

je to najviac pestovaný ovocný druh

20

Analýza súčasného stavu

Priemerná spotreba jabĺk na Slovensku: cca 72000 t
 Priemerná produkcia jabĺk na Slovensku: cca 38000 t = 52 %
 Rozdiel: 34000 t = 48 %

Výmera všetkých jablňových ovocných sádov (2019): 2526 ha
 (má klesajúcu tendenciu - 2019/18 je -2,5 %)

Zberová plocha produkčných jablňových sádov (2019): 2063 ha
 (má klesajúcu tendenciu - 2019/18 je -3,5 %)

Produkcia jabĺk (2019) z 2063 ha: 35185 t
 (má kolísavú tendenciu, nakoľko je veľký vplyv poveternostných
 podmienok a klimatických zmien)

21

Analýza súčasného stavu

Predpokladáme, že výsadba **1250 ha**
 nových – vysoko intenzívnych jablňových
 sádov by mohla do roku 2027 zabezpečiť
sebestačnosť Slovenska v jablkách.

22

Ako tento zámer docieľiť

Podmienky na výsadbu intenzívnych jablňových sádov:

1. Producent musí byť členom organizácie výrobcov na Slovensku (tým bude mať zabezpečený odbyt produkcie, uskladnenie úrody, ale aj poradenský servis pri procese pestovania)
2. Ovocné sady budú vybudované za nasledovných podmienok:
 - a. vybudovanie závlahy
 - b. vybudovanie sietí proti ľadovcu (krúpom)
 - c. protimrazová ochrana
 - d. kvalitný bezvirový výsadbový biologický materiál
 - e. minimálny počet jedincov (stromov) je 2500 ks/ha

Náklady na výsadbu takéhoto sadu sú 50 000 Eur/ha
 Štátna podpora je 25 000 Eur/ha = 50 % z investičných nákladov

23

Využime synergiu

Pred výsadbou musí byť na každý ovocný sad
 spracovaná projektová dokumentácia.

Na schvaľovacích procesoch štátnej podpory
 odporúčame Ovocinársku úniu SR akceptovať
 ako garanta odbornosti.

24

Ako tento zámer docieľiť

Investičné náklady na výsadbu 1 ha jabloňového sadu predstavujú 50 000 €.

Pri ročnej výsadbe 250 ha jabloňových sadov je teda potrebné počítať s celkovými investičnými nákladmi na výsadbu vo výške 12,5 mil. €, z čoho **štátna podpora bude tvoriť 50 %, t.j. 6,25 mil. €.**

25

Ako tento zámer docieľiť

Investičné náklady na výstavbu skladovacích priestorov na dlhodobé uskladnenie v upravenej atmosfére a na nákup potrebnej špeciálnej mechanizácie predstavujú taktiež 50 000 € v prepočte na 1 ha.

Pri ročnej výsadbe 250 ha jabloňových sadov je teda potrebné počítať s ďalšími investičnými nákladmi vo výške 12,5 mil. €, z čoho **štátna podpora bude tvoriť 50 %, t.j. 6,25 mil. €.**

26

Ako tento zámer docieľiť

Predpokladaná štátna podpora – 50 % z celkových investičných nákladov:

Rok	Nová podporovaná výsadba v ha	Výsadba sadu (25 000 €/ha) v mil. €	Investičné náklady na mechanizáciu (5 000 €/ha) v mil. €	Investičné náklady na skladovacie a manipulačné priestory (20 000 €/ha) v mil. €	Spolu v mil. €
2021	250	6,25	1,25	5,0	12,5
2022	250	6,25	1,25	5,0	12,5
2023	250	6,25	1,25	5,0	12,5
2024	250	6,25	1,25	5,0	12,5
2025	250	6,25	1,25	5,0	12,5
SPOLU	1250	31,25	6,25	25,0	62,5

Štátna podpora na výsadbu a na mechanizáciu je **pre producentov** a štátna podpora na skladovacie a manipulačné priestory, priestory pre triedenie, balenie a logistiku je **pre organizácie výrobcov – odbytové združenia**.

27

Súčasná situácia na trhu s vínom

ZVÄZ VINOHRADNÍKOV
A VINÁROV SLOVENSKA

	2020	2019	2018
► Produkcia SK vína	300 000 hl	318 950 hl	380 826 hl
► Zásoby	750 000 hl	540 000 hl	
► Regis. plocha vinohradov:	15 500 ha	17 598 ha	
► Obhosp. plocha vinohradov:		11 159 ha	
► Plocha rodiacich vinohradov:		8 872 ha	
► Vývoz vína:		50 000 hl / 250 000 hl	
► Dovoz vína:		692 000 hl	1 018 806 hl

► Premene údajov: UKSUP, ŠU SR, ZVVS

28

ROK 2020 – Pandémia urýchlila a ešte viac upozornila na nekonkurencieschopnosť vitivini sektora

- ▶ Opatrenia v marci – máji 2020 – výpadok tržieb v priemere o 30 %.
- ▶ Mikro, malé firmy (hlavný odberateľ Horeca sektor) – 80 % výpadok,
- ▶ stredné a veľké firmy (hlavný odberateľ Retail, menší odber Horeca výpadok – 10 – 20 %.)
- ▶ V retaile narástol predaj o z 20 miliónov na 21,6 miliónov Eur (1 polrok 2020) ale klesla priemerná cena vína z 3 na 2,2 Eur bez DPH.
- ▶ **Vysoké zásoby vína na skladoch u vinárov, nebolo kam spracovať novú úrodu**
- ▶ **ŽIADNA PODPORA OD ŠTÁTU**
(FR 250 miliónov EUR, IT 50 miliónov Eur, HU – 23 miliónov Eur)
- ▶ Súčasná obmedzenia – opäť výpadok, ale ešte výraznejší, nakoľko v mesiacoch 9 – 12 získavajú vinári 60 % celoročných tržieb
- ▶ **PRÍEMERNÝ POKLES TRŽIEB ZA ROK 2020 MINIMÁLNE O 40 %.**

29

Problémy vinohradníkov a vinárov

- ▶ Obrovský prebytok vína na svetových trhoch spôsobený nerovnomernou dotačnou politikou, intenzívnym vinohradníctvom, pandemiou
nízke výkupné ceny za hrozno, nízke ceny dovezeného vína na trhu
- ▶ Akékoľvek zmeny v obhospodarovaní vyžadujú veľmi vysoké počiatočné investície – nákup traktorov, postrekovače, ..
- ▶ Neriešenie špecifik sektora pri implementácii priamych platieb, integrovanej produkcie
pestovanie viniča na terasách = nulová podpora priamych platieb aj integrovanej produkcie,
- ▶ Nízka podpora vinohradníckeho sektora – iba priame platby a integrovaná produkcia vo výške 500 Eur/ha, pri podmienkach, kedy sa odmieta zapojiť asi 1/3 vinohradov

30

Problémy vinohradníkov a vinárov

- ▶ Chýbajúca marketingová stratégia štátu na predaj poľnohospodárskych produktov – drahší produkt, odliv zákazníkov do sused. krajín
CZ marketingový fond 80 miliónov CZK ročne, z toho 40 miliónov príspevok štátu,
AT 24 000 000 Eur podpora vinárstva, z toho 20 000 000 Eur štát
- ▶ Chýbajúca podpora štátu na iné formy predaja ako retail – horeca, festivaly, agroturistika za vínom,
- ▶ Problémy so zverou, škorcami,
- ▶ Problémy s nedostatkom odborných aj nízkokvalifikovaných ľudí pri zamestnávaní z cudziny – žiadosť o overené doklady o vzdelaní, úradné preklady – na zber hrozna???

31

Riešenie

- ▶ KONCEPCIA PODPORY VINOHRADNÍCTVA A VINÁRSTVA V SR
- ▶ Pripravená v spolupráci so ZVAZOM VINOHRADNÍKOV A VINÁROV SLOVENSKA

32

Vízia vitivinisektora

2020		2027
8 500 ha	UDRŽAŤ plochu vinogradov	8 500 ha
5,4 t/ha	ZVÝŠIŤ výnosy	8–12 t/ha
340 000 hl	ZVÝŠIŤ výrobu	600 000 hl
0,19 – 4,5 Eur/l	ZEFEKTÍVNIŤ PREDAJ s VYŠŠOU PRIDANOU HODNOTOU	1,6 – 7,5 Eur/l

33

Analytická podpora pre tvorbu Strategického plánu
SPP 2021 – 2027 Intervenčná stratégia

Analytická štúdia

34

3. Sektorové intervencie

Slovensko využije sektorové intervencie na podporu sektoru ovocia, zeleniny. Novou podporenou plodinou budú zemiaky. Pokračovať budú aj školské programy pre mlieko a ovocie a zeleninu, ale v zmysle legislatívy nebudú súčasťou sektorových intervencií. Povinne budú podporené sektory včiel a vinohradníkov a vinárov.

Tabuľka 10 Sektorové intervencie

Sektorové intervencie	Alokácia 2021-2027 v mil. EUR
Sektorové intervencie zelenina	18
Sektorové intervencie zemiaky	7
Sektorové intervencie ovocie	18
Včely	7
Vinohradníctvo a vinárstvo	35
SPOLU	85

Zdroj: vlastné prepočty

35

1. Integrovaná produkcia v zeleninárstve, ovocinárstve a vinohradníctve (97 mil. EUR, Závazky týkajúce sa aspektu životného prostredia, klímy a iné záväzky riadenia)

V rámci integrovanej produkcie budú producentom kompenzované straty za prínos k životnému prostrediu v podobe zapracovávaní zimnej medziplodiny, znižovania množstva účinnej látky v postrekoch, zvýšeného plnenia dusíkovej smernice, využitia predikčných modelov na aplikáciu pesticídov, plečkovanie, okopávanie a likvidáciu dreva mulčovaním. Podpora bude mať charakter

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka : Európa investuje do vidieckych oblastí

32

Analytická podpora pre tvorbu Strategického plánu SPP 2021 – 2027 – Intervenčná stratégia

platby na hektár. MPRV SR vypracuje metodiku ocenenia integrovanej produkcie. Platby budú realizované prostredníctvom intervencie záväzky týkajúce sa aspektu životného prostredia, klímy a iné záväzky riadenia v rámci druhého piliera.

Tabuľka 17 Podporené plochy a alokácia na integrovanú produkciu

	počet ha	EUR/ha	ročná alokácia	alokácia 2021-2027
Vinohrady	6 800	850	5 780 000	40 460 000
Ovocie	4 000	850	3 400 000	23 800 000
Zemiaky	3 000	550	1 650 000	11 550 000
Zelenina	5 500	550	3 025 000	21 175 000
SPOLU			13 855 000	96 985 000

Zdroj: Konzultácie so zástupcami pestovateľov, vlastné prepočty

36

1. Viazaná podpora príjmu v objeme 333 841 933 EUR. Ide o 12% z objemu priamych platieb. 2% z objemu priamych platieb budú využité na podporu bielkovinových plodín a 10% objemu priamych platieb bude použitých na ostatné viazané platby. Slovensko využije viazanú podporu príjmu na podporu zakrytých plôch, vybraných druhov ovocia a zeleniny s vysokou a veľmi vysokou prácnosťou, pestovanie cukrovej repy, chmeľu a bielkovinových plodín. Zo živočíšnej výroby sa podporí chov bahŇíc, jariek a kôz, výkrm vybraných kategórií hovädzieho dobytká a kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka. Pokles viazanej podpory v živočíšnej výrobe na úrovni 109,6 mil. EUR sa bude kompenzovať z národných zdrojov.

Tabuľka 9 Viazané priame platby

Viazané priame platby		2014-2020		2021-2027	
		v mil. EUR	počet ha/ks	v mil. EUR	počet ha/ks
Rastlinná výroba	Platba na pestovanie rajčiakov	1,3	767		
	Zakryté plochy			6	90
	Platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s veľmi vysokou prácnosťou	4,0	4374	14	4300
	platba na pestovanie vybraných druhov zeleniny s vysokou prácnosťou	5,0	1812	6	3000
	Platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s veľmi vysokou prácnosťou	2,9	4752	15	4800
	Platba na pestovanie vybraných druhov ovocia s vysokou prácnosťou	1,1	3401	8	3500
	Platbu na pestovanie zemiakov (konzumné a sadbové)	n.a.	5974	10	5000
	Platbu na pestovanie cukrovej repy	50,2	20429	48	22500
	Platbu na pestovanie chmeľu	0,5	236	0,5	236
	Platba na bielkovinové plodiny	n.a.	n.a.	55,6	n.a.
Spolu RV				163,1	
Živočíšna výroba	Platba na chov bahŇíc, jariek a kôz	34	359495	20	360000
	Platba na výkrm vybraných kategórií hovädzieho dobytká	48	56243	30	58000
	platba na kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka	198,3	166000	120,7	n.a.
Spolu ŽV				170,7	
SPOLU				333,8	

Zdroj: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/direct-support/direct-payments/docs/voluntary-coupled-support-note-revised_en.pdf, vlastné prepočty na základe rozhovoru so stakeholdermi

37

Prehľad sektorovo orientovaných intervencií.

Slovensko má nízky podiel komodít živočíšnej výroby a špeciálnej rastlinnej výroby (ovocie, zelenina a zemiaky) na celkovej poľnohospodárskej produkcii. Pokles podielu živočíšnej výroby a špeciálnej rastlinnej výroby má negatívny vplyv na zamestnanosť na vidieku. Zaroven pestovanie prevažne obilnín a olejnin na veľkých plochách znižuje biodiverzitu, úroveň organického uhlíka v pôde a spôsobuje eróziu pôdy. Živočíšna výroba a špecializovaná rastlinná výroba sú kapitálovo náročné, ide o sektory ktoré dlhodobo klesajú, a preto potrebujú zvýšenú podporu.

Slovensko má funkčnú cukornú vertikálu a je sebestačné v produkcii cukru. Na Slovensku máme dva cukrovary a cukrová repa sa pestuje na 22 500 ha v 200 poľnohospodárskych podnikoch. Cukrová repa je štandardne vyrábaná a produkováaná v jednej lokalite. Vzhľadom na charakter sektoru cukru by ukončenie pestovania cukrovej repy na Slovensku spôsobilo ekonomické škody.

Pestovanie chmeľu má na Slovensku dlhú tradíciu avšak produkcia dlhodobo klesá.

Slovensko v súlade s cieľmi EÚ podporí pestovanie bielkovinových plodín, chov včiel a sektor vinohradníctva a vinárstva.

Uvedené sektory Slovensko podporí dvomi intervenciami:

- viazanými priamymi platbami
- sektorovými intervenciami

Viazaná podpora príjmu bude v objeme 333 841 933 EUR. Ide o 12% z objemu priamych platieb, z toho 2% z objemu priamych platieb bude využitých na podporu bielkovinových plodín a 10% objemu priamych platieb bude použitých na ostatné viazané platby. Slovensko využije viazanú podporu príjmu na podporu zakrytých plôch, vybraných druhov ovocia a zeleniny s vysokou a veľmi vysokou prácnosťou, pestovanie cukrovej repy, chmeľu a bielkovinových plodín. Zo živočíšnej výroby sa podporí chov bahŇíc, jariek a kôz, výkrm vybraných kategórií hovädzieho dobytká a kravy chované v systéme s trhovou produkciou mlieka.

Sektorové intervencie budú v objeme 85 mil. EUR a Slovensko ich využije na podporu sektoru ovocia, zeleniny a zemiakov. Povinne budú podporené sektory včiel a vinohradníkov a vinárov.

38

PRÍLOHA 1 ZOZNAM KONZULTÁCIÍ K TVORBE INTERVENČNEJ STRATÉGIE

Dátum	Organizácia	Miesto	Predmet konzultácie
20.09.2019	MPRV SR	Bratislava	Ciele 1, 2, 3
3.10.2019	MPRV SR	Bratislava	Ciele 7, 8, 9
11.10.2019	MPRV SR	Bratislava	Ciele 4, 5, 6
7.11.2019	Predsedníctvo SPPK	Trnava	Principy tvorby Strategického plánu
14.10.2019	Zväz zeleninárov a zemiakov Slovenska, Ovocinárska únia Slovenskej republiky, Zväz vinohradníkov a vinárov Slovenska	Kostolná pri Dunaji	Podpora na pestovanie ovocia, zeleniny, vinárov a vinohradníkov
28.10.2019	Agrárna komora Slovenska	Stvrtok na ostrove	Jednotlivé ciele SPP
30.10.2019	ASYF Združenie mladých farmárov na Slovensku	Nitra	Podpora mladých farmárov
5.11.2019	Agro-ekofórum, Greenpeace	Nitra	Zelená architektúra SPP a ciele 4, 5, 6, 9
11.11.2019	Predsedníctvo SPPK	Trnava	Jednotlivé ciele SPP
20.11.2019	SPU	Nitra	Animal Welfare
24.11.2019	NLC	Nitra	Lesy a ich podpora
28.11.2019	SPPK, Zväz zeleninárov a zemiakov Slovenska, Ovocinárska únia Slovenskej republiky, Zväz vinohradníkov a vinárov Slovenska	Mojmirovce	Logika intervenčnej stratégie, Ovocie a zelenina, Vinohrady

39

Požadujeme aktívnu účasť zväzov na tvorbe Strategického plánu budúcej Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ.

40

Ďakujem za pozornosť.

0907 561 873

jozef.sumichrast@gmail.com